

7899a

7.

JUS NATURÆ

19

OMNIBUS CONGENITUM AC INSITUM

EX NATURA

1772, 12

ET

RATIONE

APODICTICA DEMONSTRATIONE ET à PRIORI

NEC COGNITUM NEC DEDUCENDUM.

SENSU AMPLISSIMÆ FACUL-

TATIS PHILOSOPHICÆ

PRÆSIDE

JO. JOACHIM WEIDNERO, D.

DN. PRÆCEPTORE, PATRONO AC FAUTORE

OMNI HONORIS CULTU & VULTU DEVENERANDO

ANNO MDCCXII. D. XVII. SEPTEMBR.

IN AUDITORIO MAXIMO

PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI HORIS

EXHIBEBT CONSUETIS

JO. JOACHIM SIMONIS,

Megapolit.

Phil. & S. S. Theol. Stud.

ROSTOCHII,

Typis JOH. WEPPLINGI, SERENISS. PRINC.

& ACAD. TYPOGR.

VIRIS
PER QVAM REVERENDIS, CLARISSIS
MIS DOCTISSIMISq,
DN. PASCHASIO SIMONIS,
Parenti suo omni filiali cultu devenerando,
DN. ENOCHO SIMONIS,
æque ac
DN. JOHANNI SIMONIS,
PATRUIS SUIS omni reverentiæ honore colendissimis

PASTORIBUS ECCLESiarUM
SUARUM PAMPOVIENSIS, GARVI-
TZENSIS & BEUTINENSIS

LONGE FIDELISSIMIS,
VIGILANTISSIMIS

optimeqve **PROMERITIS,**
primitias has Academicas
in infucati amoris tesseram
d. d. d.

RESPONDENS.

Ad Clarissimum DN. RESPONDENTEM.

Naturam viam parare ad gratiam, olim dixit Clemens Alexandrinus. Nempe qui naturæ recte sese habentis ductum sequitur, ex eademque tantum de DEO, Divinisque rebus cognoscit, quantum illa homini, nisi reluctetur, inspirat, Divino Spiritui, magis recta & salutaria dictanti, facilius obsequitur, quam cum intellectus tenebris obsitus & voluntas cupiditatibus oppleta veritatem in injustitia captivant. Id probè apud animum Tuum expendis, Amice optime, & in explorandis primum commendandisque naturæ viribus versaris, ut animo à nativis tenebris liberato ad veriores Scripturarum lucem eo felicius eluctari inque illa profectus Tibi laudabiles, Ecclesiæ olim salutare facere possis. Quia de re & ex animo Tibi gratulor & Divini Spiritus favorem, studiis Tuis uberrimè adfulgentem, seriis precibus exoro, Scr. è musæo, die XIII^a Sept. MDCCXII.

JO. FECHT, D. p. t. Ac. RECTOR.

Berthster Freund/ Sein Fleiß hat allge
meinen Ruhm
Und das sitzsame Thun verpflichtet viele Herzen/
Von Seinen *Studiis* bey sehr bemühten Kerken
Wird die Gelehrsamkeit zu Seinem Eigenthum!
Wen andere die Zeit sehr sträfflich hingebracht/
Und *Academien* nach Spiel und Wollust kennen/
Auch gar der *Veneri* gang voller Geilheit brennen
So hat Er auf sein Woll an Leib und Seel gedacht.
Gott

GOTT sey den ferner hin mit Seinen Studiis
Er überschütte Ihn mit selbst gewünschten Gaben
Und lasse vieles Glück nach allem Wunsche haben!
Sein Seegen fördre sich und ehre Ihn gewis.

Dies wünschte mit eilender Feder jedennoch
herzlich / des Hrn. Respondentis
als Seines geertheften Freundes und
sehr fleißigen Auditoris ergebener
PRÆSES.

Ad

Nobiliss. atque Clariss. DN. Respondentem,
Fautorem & Amicum meum Charissimum.

Hactenus laudabilem omninò operam studiis impendis, *Amice A-*
sumatissime! ut assiduâ diligentia tuâ Doctoribus Te tuis satisfacere, ad unum illi testentur omnes. Laudandum in Te maxime est. quod eodem semper, quo incipere soles, ardore ad finem perducis quicquid studiorum tractare Tibi sumis, ut cum auscultanda sunt Doctorum prælectiones, locus tuus à Te se desertum quæri non debeat. Nec, quæ propòsita audisti, in succum, quod ajunt, atque sanguinem ruminando meditandoque convertere negligis, non contemnendum hoc modo doctrinæ atque sapientiæ thesaurum collecturus. Quæ cum industria tua vitam conjungis statum tuum sacraque studia decentem, & quod reliqua superat, pietatem minime fucatam. Hinc omnibus, abs Te aliquando, DEO sic dirigente, eximia officia, Publico præstitum iri, haud vana enata spes est. Et huc Te contendere publico jam nunc specimine testaberis, de quo quivis boni Tibi gratulantur. Congratulor & ego id ipsum, etque felicissimos successus apprecor. Qui hæctenus Studia tua sua coronavit cœlesti benedictione, DEUS T. O. M. in posterum quoque iisdem majora largiatur incrementa, quò & Patronos illis conciliare Tibi, & Ecclesiæ Christi cum fructu olim inservire possis. Scr. festinante calamo Rostoch. d. 12. Septembr. Ann. 1712.

Cl. T.

Addictissimus
Fr. Alb. Apinus.

Was braucht es / Wehrtester / ein Zeugniß
frömbder Farben?

Die Probe selber mag der beste Zeuge seyn.

Du zeigst der *Musen* Schaar der Hoffnung schönste
Farben /

Und sämlest mit der Zeit des Fleißes Früchte
ein.

Ich darf zu deinem Ruhm nicht falsche Schmin-
cke borgen /

Dein tugendhafter Sinn ist deutlich gnug
erkannt.

Wirstu nur / wie bisher / für deine Wohlfahrt
sorgen /

So ist gewiß die Zeit gar glücklich angewandt /

Der Himmel segne selbst dein eifriges Beginnen /

Und lasse bald dein Glück in voller Blüthe steh'n ;

So werd ich noch dereinst auff neue Wünsche sinnen /

Die DDA zur Freud / und mir aus treuen Her-
zen geh'n ;

Staat wohlverdienten Zeugnißes von der
ruhmwürdigsten Ausführung des Hrn.
Respondenten als seines wehrtge-
schätzten Freundes und schwiegerlichen
Anverwandten setzte dieses aus Schul-
digkeit.

M. PETRUS BECKER, Math.
P. P. O. S. P. R.

D'um de congenito NATURAE JURE loquelas
Misce, Te PINDI JURA probare doces
Nostris: Namq; hujus generis certamina svadent,
Quæis in versato Læus Tibi Jure manent.
Ausibus his grator; Superi Tua facta secudent,
Possis ut quondam tradere JURA DEI.

Nobilissimo ac Doctissimo DN. Respondenti
Amico, ac quondam Auditori, singulariter
æstimato, Paternis vestigiis strenue infi-
stenti, applaudens p.

M. JOANNES DAVID. HOHEISEL.

CONSPECTUS
DISSERTATIONIS.

Praefamen urget assiduitatem Studiorum adversus hos, qui *Sacro Codici iniquissimi adversantur* aut *ignaviae mancipati desperant*; Cujus Excelsus ac defectus culpanda Exempla in *Controversia Juris Naturae* insinuato Themate submittit.

TRACTATIONIS.

§. I. Ex *Wiquefortio* rudera *Chilmanarum* *Persepolitani* Palatii recentet. Et

§. II. ad *Jus Naturae* applicat, docens, ejusdem *reliquias* indeliberes atque perennes. Quae tamen

§. III. Ex *Natura & Ratione* apodictica demonstratione & à priori cognosci ac deduci nequeant. Ut hoc solidius cognoscatur

§. IV. Docet, quod per *Jus naturae institum* non significetur *extrinsecus accedens*, velut *literae & figurae honoris & contumeliae* ergo imprimebantur, vel ut *in artefactis flores & effigies intertextae*, vel ut *hortulani ramulos & clavos* inserunt & *inoculant*.

§. V. Monstrat porro, quod alius sit *modus insiti verbi* *Jac I. 21. Jer. XXXI. 34.* & quod *juxta*.

§. VI. *Astrologica fallacia* *Instita cum Jure Naturae* *Instituto* nil *commercii* habeant.

§. VII. In contrarium *veram Juris Naturae* *acceptio* nem *exhibet*, quae &

§. VIII. Ex *Wilckio & Grapio* illustratur.

§. IX. Docet, quod hac *acceptio* *Jus Naturae* *demonstratione directa, ostensiva à priori & per causam proximam* *natura & ratione* *probari* nequeat.

§. X. *Contrarium* tenuit *Pufendorfius*.

§. XI. Et *acriori crena* *Thomasius*

§. XII. Ergo *statum controversiae* *exhibet*, &

§. XIII. *Probationem nostram* *sustinere* *incipit*, *inductio* *exemplorum & quidem* *Aristotelis &*

§. XIV. *Platonis* *quin*

§. XV. *Reliquorum omnium*

§. XVI. *Causam* *adjicit*, *cur* *Philosophos* *principium* *juris naturae* *latuerit* ? *ex Bergio*.

§. XVII.

§. XVII. Igitur, cum à no-
rioribus ad min⁹ nota progre-
diendum, sacrum Codicem ve-
lut principium cognoscendi
*Juris natura vindicat ex Fecht-
uo. Et proinde*

§. XIX. Demonstrat, quod
sic non committatur *μετάθεσις*
ἐς ἄλλο γένος. ex *Thomasio,*
Saurio. Calorio.

§. XIX Nil obstant demon-
strationi Juris naturæ verba
Epicuri, qui alias velut Atheus
producit ex *Luthero*, &

§. XX. ex *Horatio*

§. XXI. Quid & in contra-
rium attulerint: *Gassendus, Ar-
nundus, Rondellus & Lexicon
universale.*

§. XXII. In tutiori enim via
sunt *Parker⁹, Seckendorffius, Rein-
hardus, Engelkenius, & Fabricius*

§. XXIII. Ex improvise *E-
picurum* verba apparenter

bona dedisse, probat & ple-
niori eadem forma ex *Cicero-
ne* submittit. In quo

§. XXIV. Continuat &
§. XXV. *Ciceronis* ipsius
effata ad hunc tendentia sco-
pum insinuat quod &

§. XXVI. Facit, qui &
Seneca verba ex *Svaningio* citat.

§. XXVII. Dimissis fab-
ulis de commerciis & salu-
te gentium, causam ver-
borum fundat in conversa-
tione cum Judæis, antea sum-
pta ex *Thomasio.*

§. XXIII. quod & ex
Verulamio confirmatur &

§. XXIX. Ex *Calorio*
& *Meicro*

§. XXX. Tandem verum
Juris Naturæ reducendi mo-
dum ex Sacro Codice tradit
& verbis *Alberti* causam
præsentem absolvit.

Sphalmata extantiora.

Præf. p. 1. lin. 12. lege *labores*, p. 3. lin. 12. l. *credulitate* p. 5. lin. 4.
l. *conclusionis*. Tractationis §. IV. lin. 1. lege *hujus* lin. 4. *Tunc* lin. 17. de-
leatur: §. IV. linea 17. lege §. VI. lin. 23. l. *Sturmium* §. IX. lin. 1. deleatur,
primum §. X. lin. 6. *responsionem* lin. 10. *distinctarum* §. XII. lin. 20. in-
feratur; *einsättiglich gläube* §. XV. lin. 16. lege *humana* lin. 17. *certitudo*
§. XXI. lin. 6. *Pandect.* lin. 14. *sapientiam* §. XVII. lin. 11. lin. 4. l. *ob Servi-
ptura* §. XIII. lin. 2. *enim & quatenus* lin. 6. *Libr.* §. XIX. lin. 6. *condi-
cerem.* §. XXI. lin. 4. *Maarb.* Reliqua Benevolus corriget Lector.

PRÆFAMEN.

Ræclaro simili celebris inter Batavos & Germaniæ itidem eruditos Thomas Cre-
nius de *Eruditione comparanda* p. 62, assi-
duitatem solertiæ literariæ ac studiorum
insignium appetiit, his equidem verbis:
*Qui mercaturam exercent, tanto ardore
tantoque id agere consueverunt studio, ut
nulli labori operæque parcant, si quam
emendis vendendisque mercibus rem facere
possint. Non illis infame naufragiis mare,*

*non latrociniis infesta itinera, non calli ventorumque ire terrorem incu-
riunt. Labores omnes, molestias, atque periculâ spes assurgentis lucri
superat, nec quicquam durum videtur, quoa opes divitiarumq, promittere
habeat. Quod si eadem contentione animi bonarum literarum studia
prosequeremur, DEUS bone quanta doctorum Virorum copia orbem ter-
rarum inundaret? Quanta ego & qua satietate damnarer votis, si
hujus indefatigatæ exempla adessent studiorum solertiæ, & imprimis
divinum istud *Natura Jus* renidere inciperet ex plus quam cimme-
riis tenebris! Sanctum est & nobilissimum animal homo, divinum
quoddam miraculum & rerum omnium compendium, quin DEI
progenies & ex Numinis Summi familia oriundus. Conf. Lassenii *Er-
quick. Stunden in den Anmerkungen über die LIII. Andacht des
Ersten Theils* p. m. 36. Verùm quem mihi dabis, qui aliquod pretium
instita ac connata ponat præminentia, qua cunctis visibilibus crea-
tis granditer præcellit, qui divina valore æstimet suo, vel se & ani-
mam suam intelligere gestiat. Habet proh! orbis feroces oryges,
quorum pili ad caput versi vid. Franzius *Hist. Anim.* p. 257. designat
inquietos, qui nil amant nisi novum & præposterum. *Quid enim
hodie disputando & altercando non conantur de Deo (anima item nostra)
nosse, in abdita ejus irrumperere, & inaccesum illud lumen (atque my-
stera, quæ solus habet sacerrimus Codex) vestertiliones miselli adire
presumunt, eo plerumque, proh dolor, cum fructu, quo musca ignem
circum**

circum & pervolitare solent. In Olyntho Ibracia locus scarabais infestus esse scribunt, in quem longe lateque alioqui circumvolitans scarabais si conjiciatur, regredi nequit, sed seipsum in gyrum contorquens, misere tandem immoritur: Pari modo qui divina Majestatis arcana, voluntatisque non patefacta clausa (aut patefactae manifestissima) temerario ausu rimare (pessundareque) tentant, vertiginis mentis correpti in speculationibus istis misere haerent tandem & hosti generis humani preda cadunt. Verba haec sunt celeberrimi quondam Piccarti Observat. Historico-Politic. Dec. IV. Cap. V. p. 262. Conf. Chr. Ad. Ruperti Orator historicus Orat. X. p. 427. s. Sed quam pauci contra sunt, qui non declinantes pro summis ferre labores, veritati student, abjiciendo inimicas & anxias voluptates, quae animum sibi vincunt, praeferendo vera falsis, aeterna brevibus, nihil iucundis; nihil aspectu gratum judicantes, nisi quod iuste, quod pie fieri vident: nihil auditu suave, nisi quod animum meliorem, ipsosque reddat. Lactantius Instit. Libr. V. Nititur multa pars inani praesumptione & sibi aut praedictis aut fidei blanditur illusionibus, feroci devians contemptu a facerrimo Scripturarum Sacrarum fonte, quem obscenae saepe sordibus polluere non verecundatur. scrutando scilicet Scripturas, ut eas contumpat, aut quasi obrorto collo, ad defendenda placita sua detorqueat. Vid. Camerarius Horar. Subcis. Cent. III. p. 18. Alii ignaviae participati desperant & diffidunt ubivis, nec quicquam tam leve, quod non negligenti ac non curanti res sacras, asperum & impervium abunde videatur, quos Jacobus Billius Anolog. Sacr. hoc iustissime castigavit rythmo:

Pectoribus duris dura est doctrina salutis,
 Et Patris Aetherii quicquid ab ore fluit.
 Ignavis durus labor est, vigilare molestum
 His quibus est alto dulse sopore frui:
 Verba humiles animos reddentia dura superbi,
 Duraque lascivi verba pudica putant.
 Denique quicquid est, quod Christi lege jubetur,
 Aeneum invidis esse videtur onus.
 Ad liquidum explorata veritas testis loco amplissime prodit, &
 si nunquam tantummodo praeter aliis ungeretur, Locus de Jure Natura exten

tenfissimum aperuē campum, certē aut nimis, aut minus sis se tantū
 floruisse plurium operam, nulla eget demonstratione: Sunt liqui-
 dem multi, qui in docendo eodem argumenta Bibliorum eliminant,
 rati, solam sufficere Philosophiam, cui violentis etiam contorsioni-
 bus sint conformanda summi Numinis Oracula, scribit in hunc finem
 Ill. Dn. Thomasius In der Vorrede über die Bücher der Göttlichen
 Rechts-Gelahrtheit §. 46. p. 28. Wir haben hier mit einer natürli-
 chen Wirkung zu thun / welche aus dem Lichte der Natur bewie-
 sen werden kan / und nicht erst durch dunckle und nichts bedeuten-
 sende Wörter erkläret werden muß, Sunt autē n̄hi termini ex
 sacro codice derivati & asserti. Dantur vero & alii, qui non exa-
 minatis rerum & sententiarum eventibus, citō fallaci credulitate auf
 studiorum dissidentia perciti controversiam judicant nauci litesque de
 terminis paradoxis in utramque partem liquidō disputabilibus. Ut hic
 veritatem ac fidem nostram demonstramus, necessarium omninō judi-
 cemus decisum Tertullani *Libr. de Anima Cap. I. Tom. II. Opp. Edit.*
Parisi. De Ao. MDCXLIIX. p. 707. In tenebrosiore carcere seculi-
 — si quid de Anima examinandum est, ad DEI regulas dirigat homo.
 Certē nullum alium potiore anima demonstratorem, quam auctorem re-
 periet: *A DEO discat, quod à DEO habeat, aut nec ab alio, si nec à*
DEO. Quis enim revelabit, quod DEUS texit? inde sciscitandum,
unde & ignorare turissimum est. Praestat per DEUM nescire, quia non
revelaverit, quam per hominem scire, quia ipse praesumerit. Nec
oberit, quod Gentilibus hocce jus deducendum sit ex natura & ratio-
ne, utpote qui Sancta non attendunt Scripta: duplex enim est Theo-
logia, naturalis prima, sed imperfecta, altera supernaturalis & con-
summata, quarum illa Gentiles abutuntur, hanc ignorant, utraque
vero illos docenda illiusque defectus hic supplendi, ut ad fidem atque sa-
lutem perducantur. Super illius Theologia naturalis p̄mo capitibus dis-
putamus ex communi principio natura & rationis, quamdiu aliud non
habent, inde ad persuadendum hoc supernaturale divinae veritatis principia
sum, per remotionem omnium adversus id, qua habere possint praedudicia-
rum & objectionum, progredimur. Etenim praeter defectus Theolo-
gia naturalis, ostendimus hic nihil rationis adversus Dei verbum ada-
ferri posse, quo minus divina ejus veritas, tot testata institutis no-

bit aliisque argumentis, agnoscat. Vid. Hornbeck. Summa Con-
troversiarum Religionis p. 58. & aurea sunt verba B. Nostri Schome-
ri quæ in Theolog. Moral. Cap. I, §. XII, sic leguntur: Solum lumen
naturæ per se non sufficit, sed variis laborat defectibus, quos à lu-
mine revelationis, quod in sacra Scriptura est, explere oportet, quemad-
modum Paulus dicit Rom. VII, 7. se concupiscentiæ vitium non sa-
gnovisse, nisi lex Mosaica illud prohibuisset. Præterea etiam lubricus ejus
usus est hominumque studiis in diversa raptum facile obfuscatur, ita ut
conclusionibus à vero tramite passim aberraverint Philosophi, hodieque
aberrant, qui illo solo niti volunt. Etsi enim per se verum atque cer-
tum est, quippe ab illo auctore profectum, qui fallere non potest, au-
ceptus tamen redditur abusu, cum virtus hominum optimi colores obdu-
cuntur, ut ipsi deinceps inter id, quod recta ratio docet, & animus
concupiscit, distinguere nesci, aliam, quam quæ Spiritus S. est, con-
clusionem inde eliciant, cujusmodi Agyoiæ in Idololatriæ carpit Pau-
lus Eph. II, 3. conf. 2. Cor. X, 5. Itaque Scientiarum sacrarum majoris
luminis opus est, cui illud minus subjiçatur, & ad ejus splendorem
quicquid tibi videris naturali ratione rectè conclusisse, examines atq;
corrigas. Planè quemadmodum nauta, cum omnes regulas artis sua
solicite adhibuit, ut ex acu magnetica, ejusque declinatione, venti
velocitate, navigationis tempore, maris fluxu, aliisque indicis collig-
eretur, ubi portum expectare oporteat, statim tamen cum laccem à
portu Pharum observat, omnes potius damnat calculos, quamvis ubi
aberraverit nescius, quam evidentiam luminis in dubium vocet; Et
ut pueri in Schola, cum numeros præscriptos subduxerunt etsi secun-
dum artem infallibilem se id rectè fecisse censent, quando tamen nu-
merus, qui producitur, cum eo, quem magister indicavit, non con-
venit, non Magistrum, sed se aberrasse concludunt, & tandem ubi
error ille lateat, indagant. Ita etiam oportet, cum Theologia mo-
rali (Juri item naturali) studemus, omnes quæ videntur naturalis
luminis conclusiones, ad Scripturæ oracula, tanquam certissimam Pha-
rum & infallibile magisterium examinare, neque doctrinam ex no-
stris conclusionibus, sed hac ex illa corrigere: Id ubi fecerimus, facile
possumus in erroris nostri causas inquirere, & veriora etiam rationis
principia ac meliores inde demonstrationes invenire, quam si oculos at-

que

que aures huic hodegera claudimus. Ita quamvis sua partes sint lumi-
 ni natura, Scriptura sacra tamen unicum manet Theologia etiam mora-
 lis (juris naturæ) principium, viæque lumen Ps. XIX, 9. CXIX, 105.
 dum ab ejus consensu omnis etiam ex altero principio petita conclusiones
 divina certitudo dependet. Conf. Tenzelius in der Fortsetzung der
 monatlichen Unterredung Anno 1704. p. 227. f. Nec sine teme-
 ritatis stigmate objiciet ignavus rerum sacrarum scrutator, in mi-
 nimis exquisitam aded haud requiri rerum evolutionem si enim *Damis*
 apud *Philostratum Lib. I. vita Apollonii* respondet reprehendenti
 quod minutissima quæque de *Apolline Thyaneo* historia sua inseruisset,
 quasi cætellos imitatus, qui micæ cœnantibus *Domnis*, de mensa ca-
 demis, colligunt: Rectè dicis, sed hoc *Deorum convivium* est, quo-
 rum famulis maxima cura est; ne qua vel minima *Ambrosia* par-
 ticula delapsa pereat. Quanto æquius nos exemplo *Delphicarum*
columbarum, quæ sacrarum in templo epularum cibamenta solebant
 legere, ne quid de sacris reliquiis interiret, ut refert *Euripides* in
Jone, act. 4. aut *aurifabrorum pueros* imitati, qui omnia vel minu-
 tissima auri ramenta studiosè conquirunt monitu *Chrystostomi* Ho-
 mil XXXI. in Cap. VI. ad Rom. e sacris literis colligimus, nec pudet,
 dextrâ *Analecta*, quicquid & canes reliquerunt. Conf. B. Jo Henr.
Ursini Analæcta sacra Lib. I p. 3. præsertim cum *Augustini* effatum
 probè sit pensitandum, quando solide & quidem sic peroravit: *Quic-*
quid homo extra didicerit, si noxium est, hic damnatur, si utile
est, hic invenitur, & cum ibi quisque invenerit omnia, quæ utiliter
alibi didicit, multo abundantius ibi inveniet ea, quæ nusquam alibi
invenire potuit. Fiet ergo periculum in prolixa controversia: *An jus*
natura sit habitus congenitus & per naturam institutum? Cujus asserti-
 onem & affirmativam ex Scriptura primum post & ex ipsa natura &
 ratione Deo sospitante Summo vindicabimus, hac vice speciatim,
 inquisitioni: *quomodo ex natura hoc ipsum Jus & ejus essentia de-*
monstratione Apodictica & à priori cognosci ac deduci nequeat. Sit ve-
 rò celestis & unicus hic veritatis suæ arbiter nobis salutem! Amen,

TRACTATIO.

§. I.

Cum recenferet olim & verteret Gallorum *le journal des Scavans* eruditissimus Gieffensium Professor *Dn. Fridericus Nitze* scribit, Tomo III. pag. 191. & s. exhibuit *Wiegwefortii* Tractatum sub titulo : *L' Ambassade de D. Garcios de Silva Figueroa en Perse.* Ad Eandem verò p. 192. sequentia memorat : *Qui Antiquitate delectantur habebunt ibi cum jucunditate descripta exactissime rudera Chilminara, famosi illius Persepolitani Palatii, in quod Alexander cum esset ebrius, Thaidis meretricis persuasione mortuus ignem injecit. Prout Autor hujus libri de eoloquitur, monumentum istud tam est notabile, quam quodvis aliud hodiernum, idq. propter antiquitatem non solum suam, sed propter magnificentiam, qua etiamnum superbiunt preclara rudera : Materia unde extructum fuit elegans istud edificium, tam fuit dura atque solida, ut non solum igne ruina dari non potuerit, sed etiam per tam longam annorum seriem tempestati ipsi, omnia alias humana opera destruenti, resisterit. Conspici enim adhuc ibi poterunt muri Palatii istud cingentes, seala magnifica, qui eo spectatorem ducunt, egregie columna marmoree, quibus suffulsum fuit, magna figurarum, inscriptionum aliorumque ornatum copia, qua partes debitorum servarunt sibi adhuc integra.*

§. II.

Applicatione prona hæc quadrant ad Jus Naturæ, Quamvis enim nefandum Peccati originis contagium non modo Imaginis divinæ plusquam cœlestis diruerit opus, ut ejusdem, si cum Scriptura loqui volumus, nec rudera nec reliquæ ulla ratione appareant amplius in peccatore; Quamvis & porro teterrimum istud animæ nostræ ulcus non pepercerit iis, qui ipsam hominis naturam formabant & perficiebant, si velut exors divini perfectionis ac sanctitatis penitiori subiceretur discussioni; non tamen pari sorte naturam totam ejusque, a cœlesti evertere funditus & abolere potuit, desisset namque hæc via homo hominesse, quam tantummodo orbare & in deterius pro-

ster-

sternere quotidie ardentissimo molitur nisu; diceres ergo admirabiles adhuc juris Naturæ esse reliquias propter antiquitatem non solum suam, sed etiam magnificentiam, quæ etiamnum præclara superbiunt rudera; materiam namque, unde extructum elegans hoc ædificium, tam esse durum atque solidum, ut non solum peccato ruina dari non potuerit, sed etiam per eam longam annorum seriem tempestati ipsi, quam indifferentissimus, Atheismusve horrenda formaverit facie, omnia alias humana ac divina destruenti resistere. Conf. H. Altin-
gii *Dissert. Theologica & inter istas II. p. 27.*

§. III.

Non opus est, ut cumulem in scrutamine ruderum istiusmodi fat eximiorum Juris Naturæ plurima, quæ alibi discutuntur, sed in præsentiarum id unice agam, ut demonstratum sit, *Quomodo Juris Naturæ essentia ex natura & ratione apodictica demonstratione & à priori cognosci ac deduci nequeat.*

§. IV.

Ut ergo hujus momenti sit magis accurata demonstratio & evidetium habeatur, quomodo non ex natura, sed aliò potius principio jus hocce insitum & innatum solide ac demonstratione quæ dicitur a priori cognoscatur. Tum præmittendum duxi, quid nomine *Juris Naturæ insiti* designemus. Non ergo significatur hoc ipso extrinsecus aliquid accedens, quomodo servis olim nomen stigmatia vel *Inscriptorum* venit, quod literis notisque in facie pungebantur. Vid. Lipsius *Electorum Libr. II. Cap. XV. p. m. 428 f.* vel quomodo calumnix damnatis litera K inurebatur vid. Lipsius *ibid.* & D. Sam-
Fr. Willeberg. *De stigmati in facie non scribendo Positione 27. f.* quod contra in honorem aliquando inter Gentes cessit Vid. Dr. Willen-
berg. *E. VI num. 20. 21* & Schveigerus *Itinerarii Eb. II. Cap. LVII.*
item de *Pictis Veterum Brittonum Cellarius Geographia Antiq. Libr. II. p. 438.* aut in memoriam, sic insignia Hierosolymorum & Beth-
lehemi exhibet Lundius in *den Jüdischen Heiligthümern Libr. III. Cap. LXII. p. 732. n. 54. f.*

§. IV.

Nec terminus *Juris Insiti* commune quid habet cum arte factis, ut quando Ulpianus *Lib. XXIII. §. 1. D. de auro & arg.* dicit insitas *figu-*

figuras veste legati contineri, quæ erant effigies certarum rerum aut florum vestibus & massis intertextæ. Vid. Præteus *Lexico Juris* p. 266. & conferantur Ern. Salom. Cypriani *Selecta Programmata*, quorum primum agit: *De vestibus Palmatis* p. 9. s. aut quum hortulanus ramulos & clavolas inserit & inoculat, inde siquidem deducta similia ultra tertium suum ex; & applicari nequeunt.

§. V.

Pari ratione, quando Jacobus verbum prædicatum Cap. I. 21. ἐμφορον nominat λόγον id est actum & cura singulari insitum, vel ad cor & conversionem communicatum, in quem finem Deus ipse illud hæc per media se inditurum promiserat Jer. XXXI, 34. tunc oppidò constat, de externa & salutari docentium cura ἐμφορον hic profiteri, non siquidem divina & ad salutem sufficiens informatio atque doctrina ex corde promenda, sed in istud cæli & salutis expers immittenda & analogia abs hortulanis sumpta, inserenda atque implantanda, ut sic zizania cordis superans, se salutariter ad cogitata, dicta factaque exferat. Conf. Caput totum & judiciosam B. Seb. Schmidii *paraphrasin & Resolutionem ad hocce caput.*

§. VI.

Longè minus nostra se vertit consideratio ad ista, quæ ex tempestatis vel siderum fluxu rationibus vindicantur, quæ de re Alexander ab Alexandro *Genialium Dierum Libri IV. Cap. XIII.* plurima venditavit & speciatim pag. 214. hæc perhibuit: *Ex cæli rigore vel clementia, nonnunquam ex siderum statu vel influxu virtutes*
 „ vitiaque gentibus innasci, quæ ingenita adeò loci incolæ afficiunt,
 „ itaque corporibus animisque insident, ut illa habeant propria & perpetua. Siquidem Campani superbi natura & bonitate agrorum, ex
 „ mitissimo cælo & affluentia copia voluptatem terrestrium, maritimarumque rerum semper habiti sunt; Domicillum enim superbiæ ut
 „ Cicero inquit) penes Campanos fuit. Archivi & Brutii ex more, insito Genti, latrones. Illorum namque ingenia atrocissimi lata sunt
 „ & rapinis gaudent. Rhægini pavidi & formidolosi: Itali nobilitate præstant & regali quadam magnificentia lauti & magni sunt: Galli, super insitam Genti vanitatem mobiles & stolidi, contentionis
 „ avidi, consiliisque capiendis non ratione sed impetu feruntur: tamen religioni

religioni deditos esse, haud dubium est. Hispani jactabundi, duri & parci, abactoresque acerimi, ad incediam laboresque atque ad mortem parati. Græci licet ingenio & facundia præsent, eo tamen nationis vitio (unde græca fides in proverbium venit) assentatores, leves atque infideles esse manifestum est &c. &c. Conf. eruditissima Dissertatio M. Sigismundi Schmideri: *De Astrologia Judiciaria Christiano Philosopho indigna.* & quæ inter Sturnium & Hannemannum agitata sunt.

§. VII.

Sed unica nobis est cura & occupatio circa legem vel *jure Naturæ*, quod omnipotentia Summi Creatoris rationi hominum sic *indium instrumentumque*, ut non quidem rationis essentiam constituat aut immediatè consequatur, eandem tamen subjectivè inhabitet, perficiat & generatione ad posteros transeat, quod item jus nobiscum natum, non scriptum, nec imitatione quodam acquisitum, sed solo Creatoris arbitrio naturæ rationali communicatum & adultis simul ac infantibus commune, apud omnes idem, omnes & æqualiter obligans & in omnibus ad externa usque pertingens eademque formatus, perficiens atque consummans, ut contravenientes delicti, & aberrationis se reos exinde non tantum agnoscant, sed & nulla ratione enormitates suas adversus eandem exculpate, aut excusare valeant. Vid. Nehemias Grew *Cosmologia Sacra Libr. III. Cap. V.*

§. VIII.

Non ergo nobis sermo est de objectis *juris Naturæ* externis, reflexivis, philosophicè demonstrabilibus, inter adultos & qui ad rationis usum emerferunt, nec tamen æqualiter, & omnes obviis, in quantum per indagacionem propriam, informationem, conversationem post rationis usum & exercitium, ratiocinatione & discursu considerantur, accedunt & in usum veniunt; sed de *juris naturæ* subjectiva, interna, simplici & indemonstrabili forma, qua nulli homines, nequidem infantes & bimuli, carent, & quæ per generationem arbitrio Summi Numinis communicatur ac tranfit. Vid. Maxime Rev. Dn. Christoph Wilckii Berolinensium Pastoris longè meritissimi *Theologia in Specul. p. 60.* Addatur & Magnif. D. Grapii *Compendium Theologiae Positivæ Universe Part. I. Cap. I. §. IX. pag. 19. f.*

De hoc verò *Jure Naturæ omnibus inuito* nostra, est sententia, quod quoad *essentiam suam ex sola Natura solide non cognoscatur*, quia enim (1) demonstratio directa sive ostensiva & quidem à priori est inter demonstrationes nobilissima, quæ dicit causam, cujus effectus tanquam prædicatum inest subjecto; quia & (2) in Applicatione principiorum demonstrari nil debet per causam remotam, sed quantum fieri potest, per proximam. Vid. Christ. Weiffii *Doctrina Logica* pag. 233. s. hinc si *juris naturæ* essentia ritè evolventa, aliud certè principium præter naturam & rationem, quæ talem, ubi hæc non datur, investigandum.

S. X.

Sed confestim animum subit exceptio Pufendorffii. De *Jure Naturæ & Gentium* Lib. II. Cap. III. §. 13. p. 191. a. se scilicet manifestum judicare, est divine literæ liquidius cognoscendo *juri naturali plurimam lucem adferant*, illud tamen etiam citra istud administratum, per vires rationis, homini abs Creatore concessa, & adhuc superstitis, posse investigari & solide demonstrari. Quæ & quo responsum nostram de *Jure Naturæ omnibus inuito*, amoliretur, hæc ibidem adjicit: *Quam ad rem tamen vix necessarium arbitramur præsertim contendere, animis hominum ab ipsa nativitate congenita & velut impressa esse juris naturalis saltem generalis præcepta, admodum distinctarum & actualium propositionum, quæ statim atque usus sermonis accesserit, citra ulteriorem informationem à mediationem abs homine possint exprimi. Hæc enim gratis finguntur &c.*

S. XI.

Actiori crebra rem eandem persequitur Illustris Dn. Thomasius scribens Lib. I. Cap. II. *Jurisprud.* §. 66. 67. pag. 65. Es hat der Mensch wie jederman bekant/diese Krafft von seiner Geburt an (videlicet die gesunde Vernunft) in Gestalt eines Vermögens (Potentiæ) welches geschieht ist seine Kräfte aufzulassen/wenn zuvor durch Darreichung der Sinne die Bildungen von dem Verstande formiret seyn und dasselbige hernach in menschlicher Gesellschaft aufgelbet wird. Darum müssen wir wol lachen über die gar zu subtilen Grillen der Schul-Lehrer/wenn sie lehrendas in den kleinen Kindern auch von Natur in Gestalt eines ange-

angebohrnen Habitus einige prima principia practica wären / welche sie unterrichten / was sie nach dem Recht der Natur thun oder lassen sollten. Quales floſculi ſparſim in his & pluribus Illuſtris Viri ſcriptis deprehenduntur.

§. XII.

Non irem adverſum, ſtatu Controverſiæ abſ Ill. Dn. Thomafio ritè demum formato; ſcil. Philoſophum ſola ratione munitum hunc connatum habitum à priori nec demonſtrate; nec ſolidè concipere, quem ſolum modò à poſteriori, nec ſatis quidem firma advertat conſequentia; Verum cum expreſſa hypotheſis Iſſus hæc ſit & maneat: Wir haben hie mit einer natürlichen Wirkung zu thun / welche aus dem Licht der Natur bewieſen werden kan / tunc refragari oportet his opinatis nòs, quibus evidentia aſſerti nulla formari hæcenus potuit luce: De cœtero ſceptica & precibus Thomafianis intermixta, adverſus uſum terminorum, ſacro codici verè innatorum, indeque non frivola Philoſophorum, onomatopoiia, ſed rerum neceſſitate eductorum, parùm habentes, teſtamur coram omnifcio, quod Eundem calidiſſimis frequentè invadamus & his quidem precibus, ad thema præſens directis: Verleihe du mir / daß ich die Autorität deines Wortes / aller menſchlichen Autorität / ſie mögen ſo groß ſeyn als ſie wollen / vorziehen möge / und wenn ich in Glaubens - Sachen dein Wort vor Augen ſeh / welches entweder den Worten nach deutlich zu verſtehen / oder aus andern gleichſtimmenden Texten ſich erkñhren läſſet / ſo gib mir / daß ich demſelben einfältiglich / ob ich gleich die Art und Weiſe nicht begreiffe / wie das Prædicatum mit dem Subjecto zuſammen hängt; und daß ich mich nicht anmaſſe / deine unausſprechliche Geheimniſſe durch Metaphyſiſche Diſtinctiones, und dergleichen Grillen (in quantum revera tales eſſent) auszusprechen. Wenn derhalben mich dein Wort lehret / daß die Kinder / die ſich ihrer Vernunft noch nicht gebrauchen können / dein Erkentniß nach dem eingepflanzten und angebohrnen Recht der Natur wahrhaftiglich haben und ſelbiges als dein Geſcheneck nicht von menſch - oder äußerlicher Erfahrung und Lehre / jedennoch in der That beſitzen / auch daher auf die Geſchöpfe und aller Menſchen thun

Thun geführet und zum Unterscheide des Guten und Bösen / so weit es die Natur lehren kan/geubt gemacht seyn/so will ich solches glauben/ob ich gleich in meinen jetzigen Sünden - Stande/ die Sache mir nicht ganz deutlich einbilden kan / die weil ich weiß / daß dein Wort nicht lüget und selbiges klar und deutlich vorgetragen hat/wie es nothwendig ein angebohrner habitus seyn mußte/sintemahl die Menschen nicht erst mit ihren Tathen es seinen Wesen nach ergreifen und durch wiederholte Bemühung es erwerben / sondern du selbst in ihr Herze es geschrieben/ daß nach dieser deiner Regel der Menschen Gedanken sich anlagern und entschuldigen/auch die Heyden selbst von Natur in dem Zustand gesetzet seyn/daß sie sich vor deinem gestrengen Gerichte so wenig in der Todes-Stunde/als am jüngsten Tage werden entschuldigen können. Conf. Illustr. Dn. Thomaeus in der Vorrede §. XLVI. pag. 38.

§. XIII.

In Themate verò præsentis confirmat me, quod nulli Gentium ipsam *juris naturæ* essentiam causam ac finem demonstratò cognoverint. Non equidem me fugit, quod *Aristoteles* legem Naturæ insigniverit *Φυσικὸν δίκαιον* naturale justum *κοινὸν* itidem νόμον communem legem, ut hac emphasi adjecerit: ὁ πάντων νομοθετῶν δίκαιον καὶ ἀδίκον, καὶ μηδεμίαν κοινωνίαν πρὸς ἀλλήλους ἢ μᾶλλον οὐκ ἔστιν. Hac Lex oraculum editi s. responsionem omnibus de justo à injusto; Etiam si nulla societas inter nos invicem à pacto esset. quam & æternam ad instar ignis ubique urentis, nec locorum, temporum aut circumstantiarum varietate communicati, ex Empedocle asseruerit. Conf. aurea & Ao. 1578. Mense Martio declamata inauguralis Oratio Dn. M. Conrad. Bergii: *De Studiis Sanioris Philosophiæ ejusque usu in doctrina Ecclesiæ.* Sed quæ formalitate rem omnem conceperit, simile ejusdem absonum: *De tabula pura & vacua* demonstrat satis, quæ de Philosophi proluxius.

§. XIV.

Quæ Platonis fuerit de Jure Naturæ sententia hodie Fanatlej acutissimâ evolvère industria, ut è re vix arbitrer præsentî, pluribus hanc perniciosam

niciolam persequi opinionem; in compendio tamen Locus, qui de Legibus Libr. IV. prostat, his sinitur verbis: *Deus inquit, ut verus est sermo, initium, finem atque medium eorum, quæ sunt, omnino continens, recto tramite res omnes dirigit, secundum naturam obambulans: eum individua comes sequitur justitia, ultric eorum, qui à lege divina recedunt: ad quam applicans sese is, qui bene beatèque utere decrevit, sequitur & ipse Deum, humili cum reverentia animi & ornatu debito, su quis insolens atque ardens improbitate, efferatur animis, & recedat à Deo, tanquam non indigens reitore à duce; is vicissim ab eo relinquitur, & desertus à Deo, turbat miscetque omnia exultans animis atque perditus: qui licet floreat aliquandiu applausu multitudinis, tandem tamen irretitus tenetur justo judicio Dei, & se multosque alios una secum præcipitat in interitum* Qua vero forma hic etiam jus naturæ explicatum cupiverit, simile ipsius: *De tabula rasa* significavit: quam tamen infelicem opinionem Illustris Dn. Thomæus ex Poireto iterum recoxit, id quod strictim conspicitur in den Summarischen Entwurff der Grund Lehren / die einem Studiolo Juris zu wissen nöthig & alibi. Adversus hujus forfuris opinata unicus nobis sufficit Summè Rev. Dn. Bücherus in Mensibus & alibi.

S. XV.

Nolo extensori deductione his immorari, ultra siquidem partibus nostris accessuri sunt omnes, qui rem sedulo evolvent; quod enim accidit pluribus, ut janua domus & exteriora sint notissima, quos tamen int. rigra adium, conelavia, thesauri, & suppellex latent, id Philosophis evenisse certum est, quorum cognitio in exterioribus & effectibus qualibuscunque juris naturæ versabatur, quæ & ad interiora hoc rerum statu, naturæque solius ductu penetrare non, otuit. Nec verò sufficit, quod Chrysippus, & alii ad Deum regressi sint, qua ratione ex Chrysippo refert Plutarchus Libro: *De stoicorum repugnantis*. quod diserè statuerit, non posse inveniri aliud justitia principium, aliamve originem, quam à Jove & communi natura petitum, inde enim necesse omnia ista nos exordiri, si volumus aliquid de bonis & malis dicere. Conf. Dn. Eissenhart Instit. Jur. Naturalis Cap. III. §. 6 p. 66. Nam nec Deum nec naturam solide cognoverunt & mens ipsorum post lapsum ita corrupta fuit & obtenebrata, ut licet

in iis, quæ naturæ & conditioni humanae, quæ tali, sunt obnoxia, facultas judicandi & lumen quoddam residuum sit, unde cetero, quæ in vita humana sufficit, emanat, tamen imbecilles sunt vires & ad errorem proclives, etiam in illis, quæ alias suo lumine radiant Conf. Summus Jenensium Theologus D. M. Förtfchius *Dissert. Select. p. 325. §. XVII.*

§. XVI.

Cum verò nihilominus cujusque rei potissima pars sit principium in quo plus, quam dimidium poni meretur, quia primum & causa reliquorum, quæ inde fluunt & consequuntur; id tamen revera dixeris, quod hoc tale principium rerum sit gravissimum ac difficillimum, Vid. Celeberrimus quondam Groningensium JCultus Gerhardus Coccejus *Commentar. ad Tit. pondelt. de Origine Juris & omnium Magistratum &c. p. 4.* & in applicatione ad jus naturæ quidem in ventu Philosophis impossibile; solide enim scribit supra jamdum exhibitus M. Conradus Bergius: *Quid igitur deest hominibus Ethnicis ad perfectam legis divinæ notitiam? Quid est nisi quod ipsam fontem legis nesciunt, Deum videlicet, de quo nescio quid tanquam vigilantes somniant. Itaque rursus nos gloriosa illa sapientia in ipso limine destituit & dimittit ad veram atque celestem Philosophiam Ecclesie, quæ sola rectè agnoscit Deum patefactum certo verbo: Scit sapientiam legis homini communicatam in creatione, & postea repetitam & expressè voce sancitam atque traditam Moysi, per manum Mediatoris in monte Sina: Et sæpe declaratam interpretatione Prophetarum, Christi atque Apostolorum, ut intelligamus ipsum esse talem, qualis in lege sua describitur. Itaque sola Ecclesia integram legem retinet, rectèque intellectam, & scit veros usus legis & addit Mæneceas Evangelii propter depravationem Naturæ, non præstantia obedientiam, quam lex requirit. Quibus de rebus tantis nihil ne somnari quidem potuit Philosophia. Cum in eo ipso, quod pene proprium & peculiare tenebat, ita graviter adhaerit: nihil mirum est, si contemptu ejus sapientia cætera multitudo eò dementia prolapsa fuerit, ut turpitudines manifestas & flagitia legi naturæ repugnantia publicè admiserit.*

§. XVII.

Ordine igitur sequenti jus Naturæ docens, profiteor: Illud ipsum

ipsum demonstratione probabili ex Philosophia deduci, quia effectus Juris Naturæ omnium consensu demonstrato, primam tamen & immediatam causam ignorat; Quando contra ut probè observavit Ill. Dn. Thomafius *Phil. Aul. Cap. X. §. 2.* A notioribus semper progrediendum est ad minus nota; & verò regressus à notioribus effectuum, ad minus notam causam Jus scil. Naturæ ipsam Philosopho non pateat, propter hoc, quia rationalis natura peccatum miris modis debilitata: Annon tunc fas erit decidere: *Principium, unde de Deo aliquid cognoscitur, duplex est: Natura & Scientia.* Dari de Deo naturalem quandam notitiam, constat non expresso tantum S. literarum testimonio *Rom. I. 19. II, 15.* sed sensu quoque & experientia in iis, qui revelato lumine destituti aliquam tamen de Deo & divinis rebus habuere cognitionem. Ex sola tamen revelatione innotescit, hanc notitiam esse duplicem, innatam sc. & acquisitam. Conf. Magnif. Dn. Fechtjus *Nob. Christ. Exerc. IX. §. V. s. p. 315.* vel si ad Thema præsens & analogiarum, quæ Illustris Dn. Thomafius Præfat. p. 38. exhibuit, applicatius diceremus: Es wird ein Philosophus, wenn er ein Christ ist/und siehet/das die heilige Schrift lehret/das Recht der Natur sey allen Menschen ins Herz geschrieben/und sey allezeit und allenthalben so wirkend/das die Heyden auff die Urth von Natur des Gesetzes Werck gethan und die Gedanken deffals sich unter einander verflagen und entschuldigen/nicht weiter denken/man habe mit einer solchen natürlichen Wirkung zu thun/welche allein aus dem Licht der Natur bewiesen werden könne/sondern vielmehr danckbarlichst annehmen/das der heilige GOTT ihm das wahre Wesen des Rechtes der Natur lehren wollen/wie er es sonst der Sünde wegen nicht zu finden und zu erforschen vermögt.

§. XVIII.

Nec hac quidem ratione *μετάβασις ἐς ἀλλοτρίους* committitur; rectè etiam Ill. Vir distinguit inter *Scripturam*, quatenus continet mysteria fidei & quatenus præter ista considerari potest ut liber *Historicus*, (adjicerem in Philosophicis etiam divinæ autoritatis atque veritatis) Vid. *Phil. Aul. Cap. II. §. 43.* quæ erudite extenderat M. Jac. Saurius *Syntagm. Logici*

Logici Libri I. Logica in Parte propr. Sect. I. Cap. I. §. 3. scriben: Non est prohibitum, Physico, Chronologo, Politico, Juris Naturæ studioso &c. ex Scriptura in veritatem sui objecti inquirere, neque dicendum est, eos *μεταβολῆν ἐπὶ αὐτῷ πέντες*, quotiescunque aliquid ex Scriptura pro se afferunt. Nam scriptura S. non est disciplina, sed liber saltem communis, omnis generis res & materias comprehendens, ut pro divina sua varietate interserviat, non exclusivè Theologiæ solùm, quæ ex unico hoc fonte scaturit, sed inclusivè aliis etiam disciplinis, Chronologiæ, cujus primordia longamque continuationem tradit, Ethicæ, Politicæ &c. nec modus considerandi diversus est, sed unus idemque manet. Nuda enim citatio & applicatio alicujus dicti ex hoc sacrosancto Codice non mutat aut multiplicat ejus sensum; Eodem modo, quo Jerem. XIII. 23. Scriptura S. dicitur *Pardum non mutare colores* &c. Maccab. VI. 34. Elephantibus vino rubro & succo mori incendi, ista asserit Physicus. 2. Non est principium peregrinum, sed commune cunctis & proprium civis. Etsi enim Scriptura S. sit Principium proprium Theologiæ, proprium tamen non est in quarto modo, ut ei uni & soli competat, sed in secundo, ut omnia Theologica quidem sint Biblica, non à conversim omnia Biblica Theologica. Distinguendum igitur est inter intentionem Spiritus S. primariam & secundariam. Primariò & principaliter informat nos Spiritus S. in Bibliis, in ea cognitione, qua æternam salutem olim consequi possumus omniaque piè credenda & rectè agenda clarè non minus, quàm perfectè proponit; secundariò verò Professores variarum disciplinarum in Philosophia instituit. In eodem prato & bos herbam & canis leporem & ciconia lacertam & virgo florem reperit. Conf. Calovius Theol. Nat. p. 69.

§. XIX.

Sed obesse huic videtur hypothese id, quod inter Gentiles plurimi de connato istiusmodi habitu multa attulerint, quorum notitia naturæ, qua tali & citra Codicis S. elevationem spectatæ vindicanda sit; Cum ipsa natura enim hominibus simul inditam esse nominam quampiam profiterentur, quæ ipsius Autorem Deum, cum iis, quæ ad statum hominis rationalis commoducerent, non obscure referret. Vereor ne operam perdididerim, adducendo *Epicurum*, quis enim

enim professum in partes secum duceret Atheum, ubi de legibus naturæ per deum in fatis disputatur? Vellicat namque aurem *Megalandri* descriptio, quæ in Phalæcio suo Epicurum graphicè satis & his quidem rythmis adumbrat:

Vitam, quæ faciunt suis beatam
 Porcis hæc Epicurus ille tradit:
 Ne spectes hominum Deive mentem,
 Non est qui regat atque curet orbem,
 Spem Vitæ bene rideas futuræ,
 Quamvis mens, ratioque sana monstrans,
 Te solus Tibi sînge procreatum
 Certus, cuncta tuo nata esse ventri.
 Silenus placeat, nihilque malis,
 Vivas ut mera sus, merusque porcus,
 Et tandem moriari porcus & sus.
 Sic sic itur ad insulas beatas,
 Aeterno quibus igne carcer ardet,
 Et tales coquit, ustulatque porcos,
 Tunc malles Epicure non fuisse
 Sed serò venient eæ querelæ
 Et disces aliud fuisse Quidam,
 Quam quod riseris hic inane Numen;

§. XX.

Accedit solida plurium demonstratio, qui Epicurum pati cum Carneade loco habent & sententiam ejus Horatio canente Libr. I. Satyr. III. vers. 97. s. adversariam prorsus Juri Naturæ his inferunt: Quum ventum ad verum est: sensus moresque repugnant, Atque ipsa utilitas, justî prope mater & æqui. Quum proreperunt primis animalia terris, Mutum & turpe pecus, glandem atque cubilia propter, Unguibus & pugnis, dein fustibus, atque ita porro Pugnabant armis, quæ post fabricaverat usus. Donec verba, quibus voces sensusque notarent, Nominaque invener, dehinc abfistere bello, Oppida ceperunt munire: & ponere leges, Neque fur esset, neq. latro, neq. quis adulter. &c. III. s. Jura inventa metu injusti fœtare necesse est, Tempora, si fastosque velis evolvere mundi,

C

Nec

❁ 18 ❁

Nec natura potest iusto fecernere iniquum,
 Dividit, ut bona diversis, fugienda petendis,
 Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet idemque,
 Qui teneres caules alieni fregerit horti,
 Et qui nocturnus Divum sacra legerit. Adsit
 Regula peccatis, quæ poenas irroget æquas &c.

§. XXI.

Non mei est & præsentis præterea fori, inquirere, quo iuris
 motu defendere annisi sint plures Epicurum & quidem ubivis ferme;
 post antiquiores enim moliti sunt has curas *Petrus Gassendus* Prof.
 quondam Matth. Parisiensis, *Andreas Arnaudus*, quem exhibuit
Baylius in Dictionario Histor. Critic Tom. I. p. 1051. Profenschal-
 lus scil. Provinciae Forcalqueriensis, qui tamen joco magis, quam
 re egisse videtur *M. Ebersbachio* in *Disert. erudita*, quæ *Epicurum*
secunda voluptatis reum Lipsiæ Ao. MDCCI. sicut, *Jacobus Rondellus*
 Prof. Ultrajectinus, qui Ebersbachio parum curatè *Johannes* audit,
 cujus *Excerpta Aëtia Er. Lips. Ao. MDCLXXXVI. p. 385. & p. 483.*
 expressius etiam *A. MDCXCIV. p. 121. f. dederunt.* & qui semper
 ferme suspèctissimos exculpate audent. *Autores des algemeinen His-*
torischen Lexici; de qua aliàs sat laboriosa cura id in transcurso mo-
 nere opus duxi, quod avida Eruditorum Virorum ac fidem infestant
 spei, promiscuè siquidem omnes, qui religionem ac fidem infestant
 autoritate Arnoldi & hujus furfuris Virorum exculpantur, ut dese-
 ctum extantiorum mentioni parcam.

§. XXII.

Gravioribus certè momentis Epicuri ostenderunt deliquia Viri
 supra laudem positi, quorum aliquos recensuisse, erit supra citatos
 refusasse. Conferatur ergo *Parckerus de Deo & Providentiæ divina*
Disp. III. Sect. XVII. & XXI. Vir. Ludov. V. *Seckendorff. in Chris-*
sten Staat Edit. Lips. de A 1705. I. I. p. 2. & in Addit. ad I. I. I.
p. 643. f. Illustris Dn. Reinhardus. Theatro Prudentiæ Elegantioris
l. II. XVII. 1. p. 210. 211. & Summè Rev. Dn. D. H. A. Engelsen
in Exercitatione Anti Gassend. ostendente, minus sufficientem esse
in multis illam, quam Petrus Gassendus in se suscepit, Epicuri de-
fensionem. Celebratissimus item *Jo. Albertus Fabricius Bibliotheca*
Græca Lib. III. Cap. XXXIII. p. 803. f. & plures.

§. XXIII.

Id tantum de Epicuro asseruerim eundem inopinanter & ex
 improviso Juri Naturæ dedisse calculos, & reducem quasi ex Lethar-

go docuisse, quorum deinde, partium studio etroteque suppressus & sic factis quidem frivole fuit oblitus. Adit ergo Paraphrasis sententiae Epicureae per Ciceronem. Libro Hic Primo: De Natura Deorum L. XVI. & XVII. Tom. videlicet IV. Operum Ciceronis ex Edit. Hamb. Bibliopolii Frobeniani p. 140. b. sequenti perorat forma: Solus Epicurus vidit primam esse Deos, quod in omnium animis eorum notionem impressisset ipsa natura. Qua est enim Gens, aut quod Genus hominum, quod non habeat sine Doctrina anticipationem quandam Deorum. quam appellat $\omega\sigma\lambda\eta\chi\upsilon$ Epicurus, id est anteceptam animo rei quandam informationem, sine qua nec intelligi quicquam, nec queri, nec disputari potest. Cujus rationis vim atq. utilitatem ex illo caelesti Epicuri, de regula & judicio volumine accepimus.

§. XXIV.

Et statim progreditur: Quod igitur fundamentum hujus questionis est, id praclare jactum videtur; Cum non nisi instituto aliquo, aut more, aut lege sit opinio constituta, maneatq. ad usum omnium firma consensus. intelligi necesse est, esse Deos, quoniam insitas eorum, vel potius innatas cognitiones habemus. De quo autem omnium natura consentit, id verum esse necesse est. Esse igitur Deos, constituendum est. Quod quoniam fere constat inter omnes, non Philosophos solum, sed etiam indoctos: fateamur constare illud etiam, hanc nos habere sive anticipationem, ut antea dixi, sive prenotionem Deorum. sum enim rebus novis nova ponenda nomina, ut Epicurus ipse $\omega\sigma\lambda\eta\chi\upsilon$ appellavit, quam antea nemo eo verbo nominarat. Hanc igitur habemus, ut Deos beatos & immortales putemus. Qua enim nobis natura informationem Deorum ipsorum dedit, eadem insculpsit mentibus, ut eos aeternos & beatos haberemus.

§. XXV.

Sententiam post Epicurum, suam dicat & Cicero. producit in Aetio de derivationem juris a natura peritam, aegre suspicienti, respondentem Mariam, his verbis: ed. jam citata Tom. IV. p. 220. b. 15. f. Sententia haec quidem magna, quae nunc breviter attinguntur. Sed omnium, quae in hominum doctorum Disputatione versantur, nihil est profecto praestabilius, quam plane intelligi, nos ad justitiam esse natos, neque opinione, sed natura constitutum esse jus. Id jam patebit, si hominum inter ipsos societatem conjunctionemq. perspexeris. Nihil est enim unum uni tam simile, tam par, quam omnes inter nosmet ipsos sumus. Quod si depravatio consuetudinum, si opinionum vanitas non imbecillitatem animorum torqueret & flecteret, quocumq. cepisset

sui neruo ipse tam similis esset, quam omnes sunt omnium. Itaque, quacunq; est hominis definitio, una in omnes valet. Quod argumenti facti est, nullam dissimilitudinem esse in genere, qua si esset, non una omnis definitio contineret. Etenim ratio, qua una prestamus beluis, per quam conjectura valeamus, argumentamur, refellimus, differimus, conficimus aliquid, concludimus, certe est communis, doctrina differens; discendi quidem facultate par, nam & sensibus eadem omnia comprehenduntur: & ea, qua movent sensus, itidem movent omnium: quae, in animis imprimuntur, de quibus antea dixi, inchoata intelligentia, similiter in omnibus imprimuntur: interpretisque est mentis oratio, verbis discrepans, sententiis congruens. Nec est quisquam Gentis ullius, qui ducem naturam nactus, ad virtutem pervenire non possit. &c. &c. §. XXVI.

Et post pauca Marius idem pergit: Sequitur igitur, ad participandum alium ab alio communicandumq; inter omnes justos naturam nos esse factos. Atque hoc in omni hac disputatione sic intelligi volo, quod dicam naturam esse; tantam autem esse corruptelam male consuetudinis, ut ab ea tanquam igniculi extinguantur à natura dati, exorianturque & confirmantur vitia contraria. Quod si quomodo eadem natura, sic iudicio homines humani (ut ait Poeta) nihil à se alienum putarent, coleretur jus aequè ab omnibus, quibus enim ratio natura data est, iisdem etiam recta ratio data est. Ergo & lex, quae est recta ratio in iubendo, & utiando; Si lex, jus quoque, à omnibus ratio, jus igitur datum est omnibus, recteque Socrates execrari eum solebat, qui primus utilitatem à natura sejunxisset. Id enim querebatur, caput esse exitiorum omnium: Unde est illa Pythagorae vox: τὰ τῶν Φίλων κείνων καὶ Φίλων ἰσότητα &c. &c. conferri & meretur suppositus ille: De Consolatione Tom. IV. cit. p. 323. Quae apud Senecam hujus indolis sint animadversa, exhibet, Jo. Janus Suavingius. L. A. Seneca Theolog. Natural. contemplat. p. 2. Plures hunc in finem adsciscere praesentis temporis non permittit ratio. §. XXVII.

Extra limites vagari hand vacat, ut absurdas repetam opiniones, de commercio Epistolico Senecae atque Pauli, ipsius item salute, Conf. omnium instar Celeberrimus Sev. Lintropius in eruditissima praesatione ad Suavingii Theologiam Senecae De Aristotelis, Platonis, Pythagorae & plurium beatitudine spiritali ac aeterna, quas acriter retundit Maxime R. Dn. D. H. C. Engelke Ζήτηματ. Curios. An Pythagoras Profelytus factus & consequenter salvatus sit p. Praefamin. id

id tantummodo concluderem, quod Philosophi superius exhibitū istiusmodi modum agnoscendā & proponendā veritatis accipere potuerint abs Hebraeis, pace enim illustris Dn. Thomasi & mihi hic licebit decidere: Ob auch gleich das Wesen des Rechtes der Natur und dessen wahrer Ursprung aus göttlicher Offenbarung nunmehr herrühret / so gilt doch nicht / daß einer also schließet: Epicurus Cicero und andere Heyden haben dergleichen Redens-Arten vom Jure naturæ gleich als wie Paulus und die Heil-Schriefft geführet / darim ist davon im natürlichen Gesetz Verordnung geschehen. Denn diese Heyden / sind entweder Griechen oder Römer. Die Römer haben ihre Gesetze von den Griechen empfangen / die Griechischen Philosophi haben viel aus Mose und den Propheten genommen/dero Lehre die Apostel nachmahls zu vielen mahlen noch deutlicher erkläret. Conf. die Göttliche Rechts-Gelartheit Lib. I. C. II. §. 70. p. 66.

§. XXIX. Non male propterea celeberrimus quondam Franciscus Baco de Verulamio: De Augmentis Scientiarum L.IX. Cap. I. p.m. 734. f. scripsit: Nec illud dubitandum, magnam partem legis moralis sublimiorem esse, quam quò lumen natura ascendere possit. Veruntamen, quod dicitur, habere homines etiam ex lumine & lege natura, notiones nonnullas. virtutis, vitii, justitiæ, injuriæ, boni, mali, id verissimum est. Notandum tamen lumen natura duplici significatione accipi, primo, quatenus oritur ex sensu, inductione, ratione, argumentis, secundum leges cœli ac terræ: secundo, quatenus anima humane interno affulget instinctu, secundum legem conscientia, qua scintilla quædam est & tanquam reliquie primitivæ & primitivæ puritatis. In quo posteriore sensu præcipue particeps est anima lucis nonnulla ad perfectionem intendendam & discernendam legis moralis; qua tamen lux non profusa clara est, sed ejusmodi, ut potius vitia quædam tenebras redarguat, quàm de officiis plenè informet. Quare religio, sive mysteria spectet, sive mores, pender ex revelatione divina.

§. XXIX. Et apprimè hic quadrare possunt verba Calovii: Sag. ad S. Theologiam Tractatu priori Cap. IV. §. II. p.m. 67, Non omnia, inquit, quæ in Scriptis Gentilium reperiuntur, Theologica ad Theologians naturalium referenda sunt: Quædam enim ex abusu rationis & principiorum naturalium promanarunt, uti sunt varii errores & falsa opinionis Gentilium; De quibus in Theologia Gentilium; Quædam profecta sunt à revelatione divina, non quidem tam directè facta Gentilibus quàm à populo Dei profecta per famam, vel traditionem, ob

conversacionem & commercia nonnulla Gentilium cum iis, qui suere de populo Dei. Sic cum Patriarcha inter Gentiles vivere, vestigia quaedam religionis à Deo patefacta inter ipsos relicta suere e.g. inter Egyptios & Chaldaeos, (qui inter Gentiles pro summis Theologis habiti) ex Abrahami institutione nonnulla remansere, unde Trismegisti & aliorum Scripta Theologica magna autoritatis inter Gentiles extiterunt, in quibus non pauca Christiana Theologia analogica de DEO, Dei verbo, generatione Filij Dei, S. S. Trinitate &c. leguntur: Quae occasionem dederunt Socinianis cavillandi mysteria fidei, quod è Gentilium scriptis hausta & profecta sint, cum potius Gentiles ea ab Ecclesia acceperint. Conf. Gebhardi Theod. Meyeri *Intruductio in Univers. Theol. Moral. Stud. Cap. III. §. VII.*

§. XXX. Ex hætenus deductis abundè patet, quod Juris naturæ oblitterata forma ejusdemq; origo ex lacunis rationis sibi relicta ægrè non modo, sed ut vidimus, nulla ferè ratione reduci possit. Publicabat quondam Parisiis Autor Anonym. *Traité des Inscriptions en faux & reconnoissances d' Escritures & signatures.* in quibus docuit arcanum, quo Scripturæ, aut tractu temporis aut contrectatione manuum ita deletæ, ut legi amplius non possint, excitari iterum possint. Conf. Nitzschius *Ephem. Tom. 1. p. 408.* Scriberem certo certius Juris naturæ originem & essentiam tractu temporis & contrectatione peccaminosa ita deletam, ut cognosci amplius nudo non possit Philosopho, excitari & reduci inque cognitione demonstrativa fundari sacris literis & per Christiana præsupposita valdè perfici; Qui enim non quaslibet propositiones S. Sacræ, quæ ad Philosophiam spectant, pro hypothefibus Philosophiæ Christianæ agnoscimus aut venditamus, eas tamen, quæ nobis rem è lumine Naturæ non æque cognitam, quoad τὸ ὄν manifestant avidè Philosophis tribuimus, ut Philosophia deinde, in demonstrando τὸ δὲν, illis tanquàm præsuppositis tutè niti queat. --- Speciatim igitur huc pertinet status hominis primævus, quem ab omnibus, cum disquiritur prima origo Juris supponi, rectè dicebat Gassendus in *Philosophia Epicuri p. 5* Hunc sola revelat S. Sacra; quem profunde nos ab eadem mutuamur & in disciplina Juris Naturæ per modum præsuppositi adhibemus. Regia omnino via, quam qui deserunt, rana in pro Diana, hominem miserum & corruptum pro felici & integro amplectuntur. Egregia hæ sunt decisa B. D. Alberti. *Defensionis adversus Rondinium Dissert. Ep. §. 4. p. 6. & §. 13. p. 10.*

Hac vice tantum!

S. D. G.

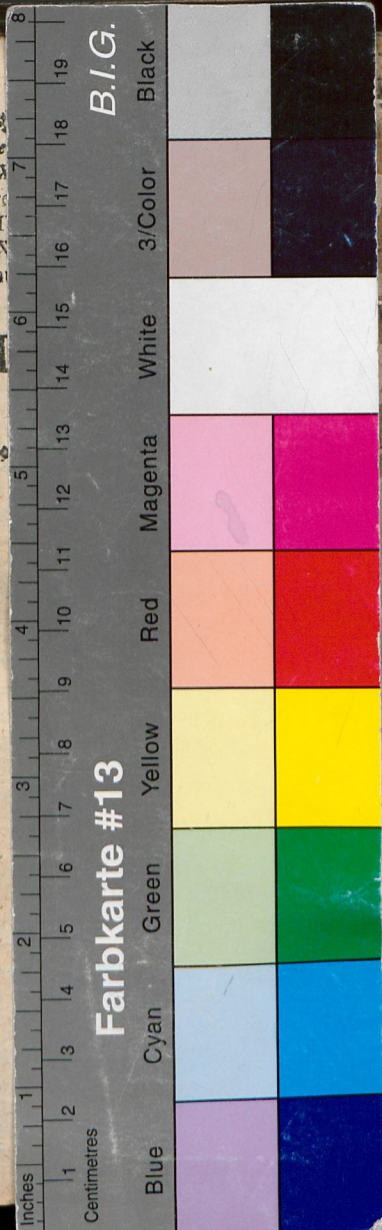

ULB Halle
003 632 89X

3

7899a

4.

JUS NATURÆ
OMNIBUS CONGENITUM AC INSITUM
EX NATURA
ET
RATIONE

19

9772, 12.

APODICTICA DEMONSTRATIONE ET à PRIORI
NEC COGNITUM NEC DEDUCENDUM.
SENSU AMPLISSIMÆ FACUL-
TATIS PHILOSOPHICÆ
PRÆSIDE

JO. JOACHIM
WEIDNERO, D.

DN. PRÆCEPTORE, PATRONO AC FAUCTORE
OMNI HONORIS CULTU & VULTU DEVENERANDO
ANNO MDCCXII. D. XVII. SEPTEMBR.
IN AUDITORIO MAXIMO
PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI HORIS
EXHIBEBT CONSUETIS

JO. JOACHIM SIMONIS,
Megapolit.
Phil. & S. S. Theol. Stud.

ROSTOCHII,
Typis JOH. WEPPLINGI, SERENISS. PRINC.
& ACAD. TYPOGR.

